

نقش نیازهای جوانان در نوع مصرف موسیقایی به عنوان مقوله ادبی و هنری

(مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اندیمشک)*

محمد حسن مقدس جعفری^۱

محسن قلاوند^۲

چکیده

در این مقاله کوشش شده تا نقش نیازهای جوانان در نوع مصرف موسیقایی مشخص شود. بر این اساس مشخص ساختن نقش نیازهای جامعه جوان در نوع موسیقی مورد مصرف آنان از اهداف اصلی این پژوهش می‌باشد. از آنجا که موسیقی در سال‌های اخیر به عنوان یکی از مصنوعات فرهنگی که تقریباً تمامی عرصه‌های زندگی خصوصی و عمومی افراد را در بر گرفته تلقی می‌شود، لذا پرداختن به آن در چهارچوب جامعه‌شناختی اجتناب‌ناپذیر است. از این رو در اینجا این سؤال شکل گرفت که احتمالاً تغییراتی در سطح جامعه و به خصوص در سطح نیازها در جامعه رخ داده‌است که چنین موسیقی‌هایی (موسیقی‌های وابسته به فرهنگ بیگانه) در شکل ظاهری فرهنگ نمود پیدا کردند. در این راستا تلاش شده تا با رویکرد تغییرات فرهنگی و نظریه استفاده و خشنودی به موسیقی نگریسته و بر این مبنا بتوان دلایلی را استنتاج نمود. روش تحقیق در این پژوهش براساس روش پیمایشی در بین دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرستان اندیمشک که با استفاده از نمونه‌گیری کوکران، انتخاب گردید و بر این اساس ۳۰۰ نفر از دانشجویان پسر و دختر در مقاطع تحصیلی کاردانی و کارشناسی با شیوه نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده و با استفاده از تکنیک پرسشنامه اطلاعات این پژوهش گردآوری شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان اندیمشک به ترتیب نیازهای گریز از تنش، نیاز عاطفی، نیاز شناختی، نیاز انسجام بخش شخصی و نیاز انسجام بخش اجتماعی بیشترین تأثیر را بر روی نوع مصرف موسیقایی دارند. بنابراین با توجه به نتایج تحقیق می‌توان گفت: در نوع مصرف موسیقی این نیازها تأثیرگذارند.

کلید واژه: مصرف موسیقایی، نیازها، جوانان، شهرستان اندیمشک، دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی

* تاریخ وصول: ۱۳۹۲/۴/۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۹/۲۰

۱- دانشیار گروه جامعه‌شناسی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، خوزستان، ایران mmoghadasj@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، خوزستان، ایران

۱- مقدمه

موسیقی هنری است تقریباً یک هنر عام. یعنی همه مردم با آن در ارتباطند نه صرفاً به عنوان هنرمند بلکه به عنوان یک انسان عادی، بنابراین این هنر ارتباط تنگاتنگی با مردم و زندگی آنها دارد و بازتابی است از واقعیت موجود و به نوعی واقعیت‌ها را به نحو زیبایی منعکس می‌سازد. موسیقی رابطه تنگاتنگ با نظام فرهنگی هر جامعه دارد. شناخت وضعیت موجود موسیقی به عنوان ابزاری فرهنگی و به خصوص شناسایی الگوهای حاکم به مصرف آن، در واقع جزئی از شناخت فرهنگ عمومی جامعه می‌باشد. با شناخت صحیح واقع بینانه است که می‌توان از این ابزار به نحوه مطلوب در گسترش و تعمق فرهنگ ملی بهره برد.

از اینرو مطالعه جامعه‌شناختی مصرف موسیقی به دلایل متعدد اهمیت دارد. به عنوان مثال افلاطون معتقد است که: «روح انسانی از راه موسیقی، تناسب و هماهنگی را یاد می‌گیرد و حتی استعداد پذیرفتن عدالت را پیدا می‌کند» (خزائی، ۱۳۸۲: ۳۲؛ استور، ۱۳۸۶: ۷۹). اشاره افلاطون به نقش موسیقی در ایجاد تناسب و هماهنگی و تقویت استعداد پذیرفتن عدالت، طبعاً ما را متوجه بشارت این نقش در مقاطع خاصی از زندگی انسان می‌کند که دلایل مختلف اجتماعی و یا ارگانیک موجب تشدید آمادگی فرد برای قبول نقش موسیقی می‌شود. چنانچه از نظر افلاطون دوره‌ی جوانی، اصلی‌ترین دوران عطف زندگی از این حیث است (خزائی، ۱۳۸۶: ۳۲). موسیقی نه تنها بیان تجربه و احساس انسان از زندگی است، بلکه شکل دهنده هویت‌ها و احساسات افراد است. (کوثری، ۱۳۸۶: ۱۴؛ ثابتی و انور، ۱۳۳۹: ۴۶ و ۴۷). موسیقی دارای کارکرد گسترده‌ای است، به طوری که تمام تجربه‌های زندگی بشر متأثر از موسیقی است. در تمام لایه‌های زندگی حضور و نقش‌دارد و پاره‌ای از ساختار احساسات را تشکیل می‌دهد (محمودی، ۱۳۷۹: ۱۷۱).

موسیقی بخشی از فعالیت هنری انسان است و شاید بیش از هر محصول هنری دیگر، آدمیان در زندگی روزمره خود در معرض شنیدن آن هستند. چشم‌انداز استفاده از موسیقی نیز در حال تغییر است. افراد قادرند موسیقی را از طریق اینترنت، حامل‌های صوتی مختلف و در حجم زیاد روی دستگاه‌های بسیار کوچکی که ساعت زیادی از الحان موسیقی را در خود جای می‌دهند گوش کنند. هجوم رسانه‌ها و تکنولوژی ضبط و پخش موسیقی، نقش موسیقی را در جامعه مدرن متحول ساخته است. در ضمن، همه جوانان کم و بیش از موسیقی برای پر کردن لحظات زندگی خود در اوقات فراغت استفاده می‌کنند. زندگی هر جوانی با شنیدن موسیقی در هم آمیخته است از آنجا که موسیقی تا به این حد در زندگی در آمیخته و بر خلاقیت، احساسات مثبت و منفی، بیماری‌های روانی، کنش‌های آسیب‌شناختی، رفتارهای

جنسی، اعمال انسانی و مقولات اجتماعی مؤثر است، شایسته است تا در چهارچوب جامعه شناختی به بررسی عوامل مؤثر بر نوع مصرف موسیقی پرداخته شود (فاضلی، به نقل از بیل هرتز و همکاران، ۱۳۸۶). از آنجا که قشر جوان در کشور، امروز به عنوان یک قشر تأثیرگذار بر روی تحولات اجتماعی و فرهنگی شناخته می‌شود، و به دلیل این که دوره سنی از اهمیت خاصی برخوردار است و جوانان موسیقی را در یک مقیاس بزرگ برای بخش مهمی از زندگی شان مورد توجه قرار می‌دهند. (saarkallio, 2007:89) بنابراین شناسایی اولویت‌های ارزشی این قشر و تدوین سیاست و برنامه‌های مرتبط با آن در جهت حل مسایل مرتبط می‌تواند راهگشای مناسبی برای حل بسیاری از مسایل اجتماعی باشد. بدون‌شک رشد انواع موسیقی‌های جدید که موردعلاقه جوانان هستند در سال‌های اخیر، خود بیانگر این واقعیت است که شرایط نوینی در جامعه جدید بوجود آمده که نمود این شرایط از فرهنگ و مفاهیم اشعار موسیقی سر برآورده است.

۲. تعریف مفاهیم کلیدی

۲-۱- تعریف مصرف موسیقیایی

استفاده و بهره‌گیری از کالا و محصولات مختلف موسیقیایی در گونه‌های متفاوت را مصرف موسیقیایی می‌گویند.

۲-۲- تعریف نیاز:

نیاز احساس فقدان یا حرمانی است که به یک موجود زنده (و مخصوصاً انسان دارای آگاهی) به جهت آن که در جریان تحقق اهدافش خود را فاقد چیزی می‌بیند، دست می‌دهد. (بیرو، ۱۳۸۰: ۲۴۰؛ رفیع پور، ۱۳۶۴: ۱۴؛ لال ۱۳۷۹: ۱۴۴).

۲-۳- جوانان

جوانان به عنوان یک نماد فرهنگی، یک گروه جمعیتی، یک مقوله سنی و یا در قالب عرضه‌ی تعاریفی استاندارد (مثلاً افراد واقع در محدوده‌ی سنی ۱۵ تا ۲۵ سال) تعریف و مفهوم سازی می‌شود.

۳- بیان مسأله

هنر وسیله‌ای برای ابراز احساسات و عواطف درونی انسان‌هاست و جزء فرهنگ یک جامعه است و

در واقع هنرها اصیل‌ترین جلوه‌های فرهنگی هر ملت هستند و موسیقی که یکی از لطیف‌ترین هنرهاست به خوبی جلوه‌گر این احساسات انسانی است؛ بنابراین ارتباط نزدیکی با زندگی اجتماعی انسان‌ها دارد و موسیقی از طریق احساس بر روی جامعه اثر می‌گذارد.

موسیقی بیانی است هنری و بنابراین عاطفی. موسیقی عاطفی‌ترین هنر است. موسیقی با استفاده از نت‌های خوشایند ترکیباتی می‌سازد که احساس ویژه‌ای را در ما بر می‌انگیزد (مهرجویان، ۱۳۷۶: ۱۷ و زاده-محمدی، ۱۳۷۹: ۱۴).

از آنجا که موسیقی به طور کل هنر، وسیله‌ای برای برقراری ارتباط میان انسان‌هاست؛ بنابراین هنر همچون زبان به یک وسیله برای برقراری ارتباط و انتقال پیام تبدیل می‌شود، اما فقط در جایی وارد عمل می‌شود که زبان قادر به بیان احساسات، نیازها، ارزش‌ها، عواطف نباشد موسیقی این وظیفه رو برعهده می‌گیرد (مقتدر سنگسری، ۱۳۷۵: ۱۵؛ نتل، ۱۳۸۲: ۹).

بنابراین هرگاه در جامعه، برای ابراز عقاید، ارزش‌ها، احساسات، محدودیت‌هایی وجود داشته باشد موسیقی به عنوان یک زبان میان جامعه و قشر جوان شروع به فعالیت می‌نماید و در نتیجه زمانی که نیازهایی چون بروز عقاید، ارزش‌ها، احساسات و... با محدودیت‌هایی در جامعه روبرو شود، برای جوانان ارزشمند شده و در اولویت‌ارزشی آنان قرار می‌گیرد. چنانچه اینگلهارت معتقد است: «اولویت‌های فرد بازتاب محیط اجتماعی - اقتصادی اوست و افراد برای چیزهای کمیاب، ارزش قائل می‌شوند. هنگامی که موسیقی‌های جدید وارد بازار می‌شوند دلیل بر این مدعاست که موسیقی‌های کنونی نمی‌توانند پاسخگوی نیاز جوانان باشد. بنابراین آن موسیقی که بتواند ارتباط بین جوانان برقرار کرده و حرف آنها را بازتاب دهند وارد بازار می‌شوند».

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که ارزش‌ها و نیازهای جوانان می‌توانند به نوعی در موسیقی‌های مصرف جوانان مؤثر باشد و همین امر موجب رشد موسیقی‌های جدید و متفاوتی در بین جوانان شده باشد. با توجه به این موضوع و اهمیت مفاهیم و سوژه‌های موسیقی در انعکاس شرایط اجتماعی اقبال مختلف در جامعه می‌توان مسأله مقاله را بدین‌گونه مطرح نمود که «چرا جوانان علیرغم اینکه موسیقی ایرانی یک موسیقی غنی در سطح جهان است، بیشتر ترجیح می‌دهند که از یک طیف گسترده‌ای از موسیقی متنوع و جدید استفاده نمایند؟». به عبارتی چه اتفاقی در جامعه پیش آمده است که جوانان به این موسیقی‌های متنوع جدید سوق پیدا کرده اند؟ در پاسخ بایستی مطرح کرد که احتمالاً ارزش‌ها و نیازها در شرایط فعلی در بین جوانان به وجود آمده که نقش مهمی در نوع موسیقی مورد مصرف جوانان در جامعه ایران به خصوص دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان اندیمشک دارند و آنها را به سمت چنین

موسیقی سوق می‌دهد. سؤال فوق مسأله اصلی تحقیق را شکل می‌داد که برای پاسخ آن از رویکرد جامعه‌شناختی استفاده می‌شود.

۴- پیشینه تحقیق

نزدیک‌ترین کار تحقیقی داخلی در رابطه با مقاله حاضر جامعه‌شناسی مصرف موسیقایی است که در سال (۱۳۸۶) از سوی پژوهشگر فرهنگ هنر و ارتباطات توسط محمد فاضلی انجام گرفته است. در این کار تحقیقی سعی شده تا مشخص شود چه عواملی بر نوع مصرف موسیقی از دید جامعه‌شناسی مؤثر است؟ برای پاسخ به این سؤال نیز از منظر تحلیل طبقاتی به مصرف موسیقی نگریسته شده است. طبقه اجتماعی و سرمایه فرهنگی به عنوان دو متغیر کلیدی نظریه‌های کلاسیک تبیین مصرف فرهنگی مطرح شده‌اند و سپس با مطالعه تجربی مصرف موسیقی در شهر تهران تلاش شده است تا سهم‌ترین عوامل در تبیین ذائقه موسیقایی مشخص شود. از این جهت در کار تحقیقی حاضر از تئوری اینگلهارت در خصوص ارزش‌ها و نیازهای جامعه و رویکرد استفاده از خشنودی استفاده می‌کند.

نشانه‌شناسی ترانه‌های موسیقی پاپ با نشر بر تحول فرهنگی ایران در دهه‌ی ۷۰، عنوان پایان‌نامه‌ای است که توسط خانم لیلاکریمی برای اخذ درجه کارشناسی‌ارشد در رشته ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران و در سال ۱۳۸۳ نگارش شده است. در این پایان‌نامه از روش‌شناسی سوسور استفاده شده، ضمن این که برای نشان دادن تحولات فرهنگی در ایران در دهه ۷۰ نیز از نظریه تحول‌ارزشی و فرهنگی اینگلهارت استفاده نموده است. به هر ترتیب این کار تحقیق تنها در مورد ترانه‌های سروده شده توسط نیلوفر لازی پور که با صدای شادمهر عقلی به اجرا درآمده است، متمرکز شده و تنها تحلیل محتوای اشعار آلبوم‌های این خواننده و شاعر مورد بررسی قرار گرفته است. این مقاله مفاهیمی چون محدودیت آزادی بیان، اندیشه، فریاد اعتراض به رفتن و سفر کردن و ترک محل زندگی، مفاهیم نوخواهی حرکت و رسیدن به روشنایی و نشاط را از اشعار موسیقی بیرون آورده است. گرچه وجه تشابهی (از جمله استفاده از تئوری اینگلهارت) بین مقاله و مقاله پیش رو وجود دارد لیکن به دلیل اختلافات در موضوع، فرضیات تحقیق و روش اجرای آن می‌توان به اختلافات این دو کار تحقیقی پی برد.

گرایش جوانان به انواع موسیقی در شهر اصفهان، عنوان تحقیقی است که توسط آقای قاسمی، در سال ۱۳۸۱ برای اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان انجام گرفت. در این پژوهش با توجه به اهدافش انواع موسیقی از دیدگاه جوانان در جمعیت آماری مورد مطالعه قرار گرفته است که اغلب آنها بر سر هفت نوع موسیقی توافق داشته‌اند که به عنوان مصرف‌کنندگان موسیقی قادر به تشخیص آنها از یکدیگر هستند، که عبارتند از:

موسیقی اصیل و سنتی ایرانی

موسیقی پاپ ایرانی ضبط شده در خارج (غیرمجاز)

موسیقی پاپ ایرانی ضبط شده در داخل (مجاز)

موسیقی کلاسیک غربی

موسیقی پاپ غربی

موسیقی محلی ایرانی

موسیقی سایر ملل (هندی، ترکی، عربی و...).

بخشی از این تحقیق در رابطه با مطالعه موسیقی در زمینه اجتماعی آن می‌پردازد و از میان انواع موسیقی‌هایی که جوانان ایران بدان گرایش دارند، با موسیقی پاپ که به دلیل توجه گسترده جوانان به آن مورد بررسی قرار گرفته و نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که جوانان شهر اصفهان گرایش بیشتری به موسیقی پاپ غیرمجاز دارند و آن را شادتر از موسیقی پاپ مجاز می‌دانند و برخی شباهت‌های موسیقی پاپ مجاز به موسیقی پاپ غیرمجاز را می‌توان از دلایل گرایش جوانان به موسیقی پاپ مجاز دانست.

جوان و موسیقی از جمله گزارش‌های اداره کل تحقیق و توسعه صدا می‌باشد که توسط حمید خزائی در سال ۱۳۸۰ به انجام رسیده‌است در این گزارش از کارکردهای موسیقی انواع موسیقی در ایران، تقسیمات آن بر حسب دیدگاه‌های دینی و عرفانی، دیدگاه‌های مربوط به موسیقی در ایران و قرابت بین دوره جوانی و مصرف موسیقی، گزارش شده است.

نقش موسیقی در تنظیم روحیه جوانان، عنوان تحقیقی است که توسط سوی ساریکالیو و جاکوارکیلا انجام گرفته‌است. شالوده این تحقیق به این مناسبت که یکی از اهداف اساسی موسیقی برآورده کردن نیازهای ذهنی افراد و از این رو با رویکرد استفاده و خشنودی که افراد را به عنوان مخاطبان فعال برای ارضای نیازهایشان در نظر می‌گیرد در ارتباط نزدیکی قرار دارند.

هریسون وهیوز و رایان (۲۰۰۲) در پژوهشی به عنوان همه چیز شنوی آمریکایی - چگونه الگوهای ذائقه موسیقایی آمریکایی از کسانی که در مطالعات هلندی ون ایک (بررسی شده) متفاوتند؟ - که با استفاده از روش‌های پیمایشی انجام شد دریافتند که اولاً متغیر تحصیلات نسبت به متغیر پایگاه شغلی بهتر می‌تواند تنوع در مصرف موسیقایی را تبیین کند. ثانیاً آمریکایی‌ها بیشتر از هلندی‌ها تنوع در مصرف موسیقی دارند. ثالثاً آمریکایی‌ها تنوعات بیشتر و گسترده‌ای را از نظر ژانرهای (گونه‌های، مضامین) موسیقایی دارا هستند.

ون ایک (۲۰۰۱) در پژوهشی با عنوان تفاوت‌های اجتماعی در الگوهای ذائقه موسیقایی که با استفاده از روش پیمایشی انجام شد؛ نشان داد که اعضای گروه‌های با پایگاه اجتماعی بالاتر نسبت به افراد پایگاه اجتماعی پایین‌تر، بیشتر تمایل دارند تا همه چیز شنو باشند، همچنین مشخص شده که انواع (مضامین) موسیقایی براساس ۳ عنوان و گفتمان اصلی موسیقی متشخص، موسیقی پاپ و موسیقی محلی ساخته می‌شوند. همه چیز شنوها شامل بخش‌هایی از گروه‌های طبقه بالا- که به عنوان طبقه متوسط جدید شناخته می‌شوند- می‌باشند، که ذائقه‌هایشان مجموعه‌ای از مضامین گونه‌های مرتبط با تمام این گفتمان‌ها را ترکیب می‌کند.

۵- مروری بر مبانی و چهارچوب نظری تحقیق

۵-۱- مصرف موسیقی و نگرش اجتماعی

در غالب پژوهش‌های اجتماعی که درباره‌ی مصرف کنندگان هنر و فعالان کارهای هنری انجام شده، به ویژگی‌های اقتصادی - اجتماعی، طبقه‌ای یا مشخصات جمعیت شناختی افراد توجه شده است. برای مثال، دیدگاه‌های بوردیو^۱ و پیرسون^۲ نماد چنین رویکردی هستند. حال آن که می‌توان مسأله را این گونه مطرح کرد: افرادی که در فعالیت‌های فرهنگی و هنری شرکت و انواع ژانرهای هنری را مصرف می‌کنند به لحاظ مشخصات ارزشی و نگرشی تفاوت‌هایی با یکدیگر دارند. بالأخص این تفاوت در خصوص مصرف کنندگان هنر و بقیه‌ی فعالیت‌های فرهنگی و آنها که اصلاً مصرف کننده هنر نیستند اهمیت زیادی دارد. البته در همین جا ذکر یک نکته ضروری به نظر می‌رسد و آن این که، مشارکت در مصرف و فعالیت‌های هنری موجب علی برخی ارزش‌ها و نگرش‌ها نیست. این ارزش‌ها به دلایل دیگری در افراد ایجاد شده است، لیکن به لحاظ جامعه شناختی بررسی اینکه برخی ارزش‌ها و نگرش‌ها در افرادی وجود دارند که مصرف کننده‌ی فعال حرفه‌ای هنری نیستند، حائز اهمیت است (فاضلی، ۱۳۸۶: ۵۹).

اکنون با توجه به این مطلب، دو دیدگاه نظری در این پایان نامه ارائه شده است که به ترتیب به آنها پرداخته خواهد شد

چهار چوب نظری مقاله حاضر تلفیقی از رویکرد استفاده و خشنودی (کاتز، هاس و گورویچ و تحولات فرهنگی- ارزشی اینگلهارت) است. چنانکه در مبانی نظری تحقیق بدان اشاره شد، در مقاله پیش‌رو

1. Bourdier

2.. Biterson

از پنج نیاز رویکرد استفاده و خشنودی برای تدوین فرضیات استفاده شده است که به طور کاملاً مبسوط در قسمت‌های مختلف توضیح داده شد.

اما این که مسأله مصرف موسیقی چه ارتباطی با تئوری اینگلهارت پیدا می‌کند باید به این نکته اشاره کرد که بنا به گفته اینگلهارت، ارزش‌ها و نیازها در کانون فرهنگ قرار دارند. بنابراین تغییر در نوع ارزش‌ها و نیازها برابر با تغییر در فرهنگ می‌باشد. اگر در اینجا مصرف موسیقی به عنوان جزئی از رفتارهای فرهنگی و به تعبیر بزرگ‌تر بخشی از فرهنگ یک جامعه فرض می‌شود، بنابراین می‌توان گفت که بنا بر نوع نیازها، نوع مصرف موسیقی نیز تغییر خواهد کرد. برای توضیح بیشتر بایستی که به دو فرضیه کمیابی و اجتماعی شدن او رجوع کرد آن چنانکه ذکر آن رفت موسیقی به عنوان مصنوعات فرهنگی در نظر گرفته شود، می‌توان بر اساس دو فرضیه اینگلهارت، به ادامه کار پرداخت، طبق نظر اینگلهارت دو فرضیه مهم وجود دارد:

محدودیت‌های جامعه (اصل کمیابی)

ارزش‌های دوران ما قبل بلوغ (اجتماعی شدن)

بر اساس فرضیه اول اینگلهارت می‌توان این گونه مطرح کرد که هنگامی که در جامعه مسائلی نظیر آزادی‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی از سوی دولت و یا حتی نهادهای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، با محدودیت روبرو شود یا رفاه اجتماعی به عنوان یک امر غیر قابل دسترسی برای افراد جامعه تبدیل شود، در این صورت است که مسایل مطروحه به عنوان اولویت ارزشی افراد (در اینجا جوانان) مطرح می‌شوند؛ بدین دلیل که این مسایل قطعاً در جامعه با کمیابی قابل توجه روبرو شده‌اند.

در میان قشر بالا فعالیت‌های فرهنگی نظیر رفتن به سینما، کافی شاپ، شرکت در مهمانی‌های همسالان و دوستان و... در اولویت ارزشی قرار دارد. برعکس افراد با درآمد پایین به دلیل این که هنوز نیاز اولیه‌شان (نظیر خوراک، پوشاک و...) با مشکل روبروست و محیط اجتماعی — اقتصادی آنها هم نشان دهنده وضعیت بد اقتصادی است. اولویت ارزشی آنها مسایلی نظیر داشتن شغل، درآمد خوب و شکایت داشتن از وضعیت اقتصادی است.

طبق نظر اینگلهارت این نیازها (مادی/فرامادی) می‌توانند به وجود آورنده ارزش‌های (مادی/فرامادی) باشند. مضاف بر این، در رابطه با وجود ارزش‌های فرامادی در طبقات اجتماعی، از بالا به پایین کم می‌شود. یعنی در رابطه با ارزش‌های فرامادی علاقمندی به سیاست، بیشتر علاقمندی را طبقه بالا و بعد طبقه متوسط و سپس طبقه پایین دارند که اختلاف آنها به نسبت زیاد است (آزادارمکی، ۱۳۸۱: ۱۲۳). چنانچه

در مسأله تحقیق نیز اشاره شد، موسیقی به طور کل هنر تنها در جایی به عنوان ابزار ارتباطی و بیانی وارد عمل می‌شود که زبان به طور صریح، در بیان عقاید و اندیشه نباشد. موسیقی علاوه بر آهنگ‌ها، صدای افرادی را که به نوعی بیان‌کننده نیازهای جوانان در اشعارشان هستند در بر می‌گیرد. در واقع در هر نوع موسیقی چند مفهوم برجسته می‌شود که این مفاهیم می‌تواند همان نیازهای جوانانی باشند که آن نوع موسیقی را مصرف می‌کنند. البته باید به این نکته نیز توجه داشت که در هر جامعه‌ای به تناسب نیازها و پیشرفت آن، برای برقراری ارتباط بین افراد و انتقال افکار و اطلاعات وسایل معینی ایجاد می‌شوند. مثلاً برای بازتاب واقعیت‌های محیط اجتماعی انسان‌ها، وسایل و روش‌هایی نظیر هنرهای تجسمی، آهنگ‌های موسیقی، نوشته‌های دستی و... به کار می‌روند (فرهنگی، ۱۳۸۱: ۲۸). اما به دلایلی که در اهمیت موضوع بدان اشاره شد، در اینجا از موسیقی به عنوان مهمترین حوزه بازتاب نیازهای مخاطبان استفاده می‌شود.

ازسوی دیگر بنا بر فرض دوم اینگلهارت نیز می‌توان این نتیجه را گرفت که نیازهایی که در دوران کمیابی و قبل از بلوغ جوانان برای آنها دارای اولویت شده و برایشان درونی گشته اکنون نیز برای آنان در اولویت ارزشی قرار دارد. احتمالاً افرادی که در دوران قبل از بلوغ شان با ارزش‌ها و نیازهای متفاوت و گوناگونی اجتماعی شده‌اند، هم اکنون نیز به دنبال همان ارزش‌ها هستند، در واقع واکنش‌های افراد در جامعه نسبت به اوضاع خود با گرایش‌های ذهنی شکل می‌گیرد که از فرهنگی به فرهنگ دیگر و درون‌خرده فرهنگ‌ها متفاوت است، این تقویت در گرایش‌های ذهنی بازتاب اختلاف در تجربه اجتماعی شدن شخص است به طور قطع با توجه به نمونه آماری که تحقیق حاضر با آن روبروست، ارزش‌های قبل از دوران بلوغ برخی از جوانان مقارن با سال‌های دوره اصلاحات است. یعنی زمانی که ارزش‌هایی نظیر آزادی بیان و اندیشه، آزادی آن تأکید دارد که حتی مهمترین ارزش‌های یک فرهنگ اگر با نیازهای بیولوژیکی انسان‌ها متضاد باشند دیر یا زود ارزش خود را از دست می‌دهد؛ این حرف برای گفتن به این معنی است که مثلاً ارزش‌های بیولوژیکی در یک جامعه هر چند در یک زمان با ارزش باشند و مردم را جذب خود نمایند، اما در صورتی که نتواند به ارضای بهتر نیازهای بیولوژیکی مردم آن جامعه کمک کند و یا حتی مانع ارضای آن نیاز گردند، در آن صورت آن ارزش‌های ایدئولوژیک، ارزش خود را از دست خواهد داد.

به نظر شریف^۱، نقش نیازهای بیولوژیکی بر روی پیدایش ارزش‌ها در سنین کودکی بیشتر است، تا در سنین بالاتر. اما مزلو با طبقه‌بندی نیازهای مبنی بر نیازهای ابتدائی (نیازهای جسمانی) و نیازهای پیشرفته (نیاز به احترام و شکوفایی) این نظریه را تکمیل کرد. بدین معنا که برای انسان، غیر از نیازهای جسمانی، نیازهای دیگر وجود دارند که پایه‌های ارزشی او را تشکیل می‌دهند. بدین ترتیب مهمترین منشأ

ارزش‌ها، حتی برای انسان‌های مسن، علی‌الاصول نیازها هستند و هر آن چیزی که انسان به آن نیاز باشد، برای او با ارزش می‌شود و این فقط شامل نیازهای جسمی نمی‌شود، بلکه نیاز به احترام و نیاز به روابط خانوادگی و دیگر نیازها را در بر می‌گیرد، مثلاً اگر یک پدیده یا وسیله‌ای برای یک فرد موجب کسب احترام شود، آن پدیده با ارزش می‌شود (فرهنگی؛ ۱۳۸۱: ۲۷۱).

بدین ترتیب اگر بتوان ارزش‌های مادی، فرامادی و التقاطی اینگلهارت را نشأت گرفته از نیازهای مشخص شده توسط کاتز، گروپیچ و هاس قرار داد، این سه دسته‌بندی از ارزش‌ها می‌توانند بین پنج نیاز فوق‌الذکر دسته‌بندی شوند. در واقع استفاده از رویکرد استفاده و خشنودی در خصوص مصرف موسیقی با توجه به اهمیتی که در فصل اول برای موسیقی ذکر گردید، می‌تواند به همراه نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت در خصوص پاسخگویی به مسأله تحقیق راهگشای خوبی باشد.

مبانی تئوریک پژوهش (۱-۱)

مفهوم اصلی	صاحب نظریه	نظریه	رویکرد
نیازشناختی عاطفی - گریز از تنش - نیاز انسجام بخش شخصی - نیاز انسجام بخش اجتماعی	کاتز - هاس - گروپیچ	استفاده و خشنودی	استفاده و خشنودی
ارزشهای مادی و فرامادی	رونالد اینگلهارت	تحول ارزشی - فرهنگی	تحول ارزشی - فرهنگی

۶. فرضیات تحقیق عبارتند از:

۶-۱- فرضیه اصلی تحقیق

بین نیاز جوانان و نوع موسیقی مورد مصرف رابطه وجود دارد.

۶-۲- فرضیات جزئی تحقیق

بین نیاز عاطفی جوانان و نوع موسیقی مورد مصرف رابطه وجود دارد.

بین نیاز گریز از تنش جوانان و نوع موسیقی مورد مصرف رابطه وجود دارد.

بین نیاز انسجام بخش اجتماعی جوانان و نوع موسیقی مورد مصرف رابطه وجود دارد.

بین نیاز انسجام بخش شخصی جوانان و نوع موسیقی مورد مصرف رابطه وجود دارد.
 بین نیاز شناختی جوانان و نوع موسیقی مورد مصرف رابطه وجود دارد.

۷- روش تحقیق:

۷-۱- جامعه آماری و حجم نمونه:

نوع روشی که در این تحقیق به کار رفته است روش پیمایشی می‌باشد. ابزار جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز پرسشنامه می‌باشد که به صورت کتبی حضوری و از طریق پرسشگری انجام می‌شود. با توجه به این که در این پیمایش هدف، بررسی نقش نیازهای جوانان در نوع مصرف موسیقیایی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان اندیمشک بوده، لذا واحد تحلیل در این پژوهش، دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بوده که در مقاطع تحصیلی دوره کاردانی و کارشناسی و در گروه‌های علوم انسانی، علوم پایه و فنی و مهندسی مشغول به تحصیل بوده‌اند. بدین ترتیب سطح تحلیل در این پژوهش خرد است. بر اساس آمار دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان اندیمشک در سال تحصیلی جاری ۴۴۶۴ نفر دانشجو وجود داشته که ۳۰۰ عنوان حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران انتخاب شده‌اند.
 روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده در مرحله اول و پس از آن از نمونه‌گیری ساده یا سیستماتیک استفاده شد.

$$n = \frac{Z^2 \frac{1-\alpha}{2} p(1-p)}{d^2} = \frac{(1.96)^2 (50)(50)}{(0.05)^2} = 300$$

$$1 + \frac{Z^2 \frac{1-\alpha}{2} p(1-p)}{d^2} - 1 \quad 1 + \frac{(1.96)^2 (50)(50)}{(0.05)^2} - 1$$

$$N \quad 4464$$

برای تحلیل داده‌های تحقیقی در بخش توصیفی؛ از آمارهایی مانند جدول فراوانی و درصد و نمودار ستونی، میانگین و انحراف معیار در سطح تحلیلی؛ برای تحلیل روابط بین متغیرهای از آزمون‌های همبستگی پیرسون، آنالیز واریانس یک‌راهه و پی‌گیری توکی و رتبه‌بندی فریدمن استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از نرم افزار کامپیوتری ((SPSS)) استفاده شده است. ضمناً برای کلیه فرضیه‌ها سطح معناداری $\alpha = 0.05$ در نظر گرفته شده‌است.

برای حصول اطمینان از اعتبار و روایی^۱، سؤالات پرسشنامه در یک مطالعه مقدماتی مورد آزمون قرار گرفت. برای تعیین میزان روایی سؤالات پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد.

۸- یافته‌های تحقیق

جدول ۲-۱ آزمون اولویت بندی فریدمن جهت بررسی نیازهای جوانان در استفاده از موسیقی در شهر اندیمشک

اولویت بندی	میانگین رتبه	نوع گرایش موسیقی
۳	۳/۳۸	نیاز شناختی
۲	۳/۹۴	نیاز عاطفی
۵	۱/۶۰	نیاز انسجام بخش اجتماعی
۱	۳/۹۵	نیاز گریز از تنش
۴	۲/۱۳	نیاز انسجام بخش شخصی

همان طوری که در جدول ۲-۱ مشاهده می‌شود، طبق رتبه بندی آزمون فریدمن نیاز گریز از تنش با رتبه (۳/۹۵) بالاترین نیاز و نیاز انسجام بخش اجتماعی با رتبه (۱/۶۰) کمترین نیاز را در بین جوانان شهرستان اندیمشک از نظر تأثیر گوش دادن موسیقی در تأمین نیاز جوانان دانشجوی شهر اندیمشک دارا می‌باشد. یعنی گوش دادن به موسیقی توانسته است نیاز گریز از تنش جوانان را مرتفع و نتوانسته نیاز انسجام بخش اجتماعی آنان را تأمین کند.

۹- آزمون آماری فرضیه‌های پژوهش

یافته‌های استنباطی مربوط به فرضیه‌های این پژوهش شامل آزمون همبستگی پیرسون و آنالیز واریانس یک راهه و پیگیری توکی می‌باشد که برای کلیه متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش در جداول زیر ارائه شده است.

فرضیه اول :

بین نیاز شناختی جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان رابطه وجود دارد.

جدول ۲-۲: همبستگی پیرسون بین نیاز شناختی جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان

نیاز شناختی جوانان شهرستان اندیمشک					متغیر وابسته
نتیجه آزمون	تعداد	سطح خطا	سطح معناداری	ضریب همبستگی	متغیر مستقل
H_0 قبول	۲۳۴	۰/۰۵	۰/۰۹	۰/۱۱۰	موسیقی علمی
H_0 رد	۲۲۷	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۳۰۶	گفتمان موسیقی پاپ
H_0 رد	۲۲۰	۰/۰۵	۰/۰۰۷	۰/۱۸۱	گفتمان موسیقی ترکیبی
H_0 قبول	۲۴۳	۰/۰۵	۰/۲	-۰/۰۶۹	گفتمان موسیقی سنتی
H_0 رد	۲۴۰	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۲۱۹	گفتمان موسیقی غربی
H_0 رد	۲۲۶	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۳۰۵	گفتمان موسیقی زیرزمینی
H_0 قبول	۲۴۳	۰/۰۵	۰/۲	-۰/۰۶۹	گفتمان موسیقی مذهبی

خروجی آزمون همبستگی پیرسون موسیقی علمی ($r = ۰/۱۱۰$ و $P = ۰/۰۹$)، گفتمان موسیقی سنتی ($r = -۰/۰۶۹$ و $P = ۰/۲$)، گفتمان موسیقی مذهبی ($r = -۰/۰۶۹$ و $P = ۰/۲$) با نیاز شناختی جوان دانشجو شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار نمی‌باشد. لذا فرض صفر رد نمی‌شود. آزمون معنادار نمی‌شود و رابطه را نمی‌پذیریم. اما مقدار آزمون همبستگی پیرسون گفتمان موسیقی پاپ ($r = ۰/۳۰۶$ و $P = ۰/۰۰۱$)، گفتمان موسیقی ترکیبی ($r = ۰/۱۸۱$ و $P = ۰/۰۰۷$)، گفتمان موسیقی غربی ($r = ۰/۲۱۹$ و $P = ۰/۰۰۱$)، گفتمان موسیقی زیرزمینی ($r = ۰/۳۰۵$ و $P = ۰/۰۰۱$)، با نیاز شناختی جوانان دانشجو شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار می‌باشد. لذا فرض صفر رد می‌شود. آزمون معنادار می‌شود و چون مقدار ضریب مثبت است وجود رابطه مستقیمی را می‌پذیریم. یعنی نتیجه می‌گیریم که گوش دادن به گفتمان موسیقی پاپ، ترکیبی، غربی و زیرزمینی، تأمین نیاز شناختی جوانان دانشجو شهرستان اندیمشک را در زندگی به‌مراه خواهد داشت.

۹-۱- یافته‌های مربوط به تأثیر نیازها بر نوع مصرف موسیقی

یافته‌های استنباطی مربوط به این پژوهش شامل آزمون آنالیز واریانس یک راهه پی‌گیری توکی و تی مستقل می‌باشد که برای کلیه متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش با سطح خطای ۰/۰۵ ارائه شده است. آزمون آنالیز واریانس یک راهه برای معناداری تفاوت میانگین نمرات تأثیر گوش دادن موسیقی مورد مصرف بر نیازهای جوانان شهرستان اندیمشک که نتایج نشان می‌دهد، مقادیر $F(۱۶۶/۸۳۰)$ بدست آمده برای تأثیر گوش دادن موسیقی مورد استفاده بر نیازهای جوانان دانشجو شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار گزارش شده است. آزمون پی‌گیری توکی برای بررسی بیشتر تفاوت میانگین‌های تأثیر گوش دادن موسیقی مورد مصرف بر نیازهای جوانان شهرستان اندیمشک نشان می‌دهد که اختلاف میانگین نیاز شناختی با عاطفی (۰/۳۹۴-)، انسجام بخش اجتماعی (۱/۱۸)، گریز از تنش (۰/۴۲۴-)، انسجام بخش شخصی (۰/۷۴۵)، در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد یعنی تأثیر گوش دادن به موسیقی نیاز عاطفی را بیشتر از نیاز شناختی، نیاز شناختی را بیشتر از نیاز انسجام بخش اجتماعی، نیاز گریز از تنش را بیشتر از نیاز شناختی و بیشتر از نیاز انسجام بخش شخصی در جوانان شهرستان اندیمشک تأمین می‌کند. اختلاف میانگین نیاز عاطفی با انسجام بخش اجتماعی (۱/۵۷)، انسجام بخش شخصی (۱/۱۳)، در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد یعنی تأثیر گوش دادن به موسیقی نیاز عاطفی را بیشتر از نیاز انسجام بخش اجتماعی و نیاز عاطفی را بیشتر از نیاز انسجام بخش شخصی در جوانان شهرستان اندیمشک تأمین می‌کند. اختلاف میانگین نیاز انسجام بخش اجتماعی با گریز از تنش (۱/۶۰-)، انسجام بخش شخصی (۰/۴۳۵-)، در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد یعنی تأثیر گوش دادن به موسیقی نیاز گریز از تنش را بیشتر از نیاز انسجام بخش اجتماعی، نیاز انسجام بخش شخصی را بیشتر از نیاز انسجام بخش اجتماعی در جوانان شهرستان اندیمشک تأمین می‌کند. اختلاف میانگین نیاز گریز از تنش با انسجام بخش شخصی (۱/۱۷) در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد یعنی تأثیر گوش دادن به موسیقی نیاز گریز از تنش را بیشتر از نیاز انسجام بخش شخصی در جوانان شهرستان اندیمشک تأمین می‌کند.

جدول ۹-۴: اولویت بندی میانگین‌های نیازهای جوانان شهرستان اندیمشک بر اساس آزمون همسانی میانگین هارمونیک

اولیت بندی				تعداد	
۴	۳	۲	۱		
			۲/۱۸۳۵	۲۶۷	انسجام بخش اجتماعی
		۲/۶۱۸۷		۲۶۴	انسجام بخش شخصی
	۳/۳۶۴۴			۲۶۰	شناختی
۳/۷۵۸۶				۲۵۷	عاطفی
۳/۷۸۹۱				۲۷۵	گریز از تنش

فرضیه دوم :

بین نیاز عاطفی جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان رابطه وجود دارد.

جدول ۲-۳: همبستگی پیرسون بین نیاز عاطفی جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان

نیاز عاطفی جوانان شهرستان اندیمشک					متغیر وابسته
نتیجه آزمون	تعداد	سطح خطا	سطح معناداری	ضریب همبستگی	متغیر مستقل
H_0 رد	۲۳۶	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۲۰۸	موسیقی علمی
H_0 رد	۲۲۸	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۳۸۳	گفتمان موسیقی پاپ
H_0 رد	۲۲۱	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۱۲۶	گفتمان موسیقی ترکیبی
H_0 قبول	۲۴۲	۰/۰۵	۰/۸	۰/۰۱۲	گفتمان موسیقی سنتی
H_0 رد	۲۴۳	۰/۰۵	۰/۰۰۲	۰/۲۰۲	گفتمان موسیقی غربی
H_0 رد	۲۲۸	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۳۰۱	گفتمان موسیقی زیرزمینی
H_0 قبول	۲۴۱	۰/۰۵	۰/۵	۰/۰۳۵	گفتمان موسیقی مذهبی

همانطور که نتایج جدول ۲-۳ نشان می‌دهد، مقدار آزمون همبستگی پیرسون گفتمان موسیقی سنتی ($r = ۰/۰۱۲$ و $P = ۰/۸$)، گفتمان موسیقی مذهبی ($r = ۰/۰۳۵$ و $P = ۰/۵$) با نیاز عاطفی جوان شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار نمی‌باشد. لذا فرض صفر رد نمی‌شود. آزمون معنادار نمی‌شود و وجود رابطه را نمی‌پذیریم. اما مقدار آزمون همبستگی پیرسون موسیقی علمی ($r = ۰/۲۰۸$ و $P = ۰/۰۰۱$)، گفتمان موسیقی پاپ ($r = ۰/۳۸۳$ و $P = ۰/۰۰۱$)، گفتمان موسیقی ترکیبی ($r = ۰/۱۲۶$ و $P = ۰/۰۴$)، گفتمان موسیقی غربی ($r = ۰/۲۰۲$ و $P = ۰/۰۰۲$)، گفتمان موسیقی زیرزمینی ($r = ۰/۳۰۱$ و $P = ۰/۰۰۱$)، با نیاز عاطفی جوان شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار می‌باشد. لذا فرض صفر رد می‌شود. آزمون معنادار می‌شود و چون مقدار ضریب مثبت است وجود رابطه مستقیمی را می‌پذیریم. یعنی نتیجه می‌گیریم که گوش دادن به موسیقی علمی، گفتمان موسیقی پاپ، ترکیبی، غربی و زیرزمینی تأمین نیاز عاطفی جوانان شهرستان اندیمشک را در زندگی به همراه خواهد داشت. طبق ضریب همبستگی پیرسون گفتمان موسیقی پاپ و زیرزمینی بیشترین رابطه را با نیاز عاطفی جوانان و سپس موسیقی علمی، گفتمان موسیقی غربی و ترکیبی می‌باشد.

۹-۲- یافته‌های مربوط به تأثیر نیازها بر نوع مصرف موسیقی

بین میزان گوش دادن نوع موسیقی مورد مصرف برای نیازهای جوانان شهرستان اندیمشک تفاوت معناداری وجود دارد»

آزمون آنالیز واریانس یک راهه برای معناداری تفاوت میانگین نمرات میزان گوش دادن نوع موسیقی مورد مصرف برای نیازهای جوانان دانشجو شهرستان اندیمشک که نتایج جدول بالا نشان می‌دهد، مقادیر F (۶۵۱/۴۳۷) بدست آمده برای میزان گوش دادن نوع موسیقی مورد استفاده برای نیازهای جوانان دانشجو شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار گزارش شده است.

معناداری نشان می‌دهد که در بین میانگین نوع موسیقی مورد مصرف برای نیازهای جوانان شهرستان اندیمشک از نظر میزان گوش دادن موسیقی مورد استفاده تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۲-۴: اولویت بندی میانگین های نیازهای جوانان دانشجو شهرستان اندیمشک بر اساس آزمون همسانی

میانگین هارمونیک

اولیت بندی					تعداد	
۵	۴	۳	۲	۱		
				۲/۱۷۸۰	۲۶۴	علمی
			۲/۵۵۱۵	۲/۵۵۱۵	۲۷۲	غربی
		۲/۹۹۲۷	۲/۹۹۲۷		۲۷۵	مذهبی
		۳/۰۵۴۹			۲۷۳	سنتی
	۸/۸۲۳۸				۲۴۴	ترکیبی
	۸/۰۲۷۸				۲۵۲	زیرزمینی
۹/۰۱۵۸					۲۵۳	پاپ

فرضیه سوم :

بین نیاز انسجام بخش اجتماعی جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان رابطه وجود دارد.

جدول ۲-۵: همبستگی پیرسون بین نیاز انسجام بخش اجتماعی جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان

نیاز انسجام بخش اجتماعی جوانان شهرستان اندیمشک					متغیر وابسته	متغیر مستقل
نتیجه آزمون	تعداد	سطح خطا	سطح معناداری	ضریب همبستگی		
رد H_0	۲۴۱	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۱۳۸	موسیقی علمی	
رد H_0	۲۳۲	۰/۰۵	۰/۰۰۳	۰/۱۹۵	گفتمان موسیقی پاپ	
رد H_0	۲۲۴	۰/۰۵	۰/۰۰۹	۰/۱۷۵	گفتمان موسیقی ترکیبی	
قبول H_0	۲۴۹	۰/۰۵	۰/۸	۰/۰۱۳	گفتمان موسیقی سنتی	
قبول H_0	۲۴۷	۰/۰۵	۰/۴	۰/۰۴۶	گفتمان موسیقی غربی	
رد H_0	۲۳۱	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۱۴۰	گفتمان موسیقی زیرزمینی	
قبول H_0	۲۴۹	۰/۰۵	۰/۷	۰/۰۲۲	گفتمان موسیقی مذهبی	

همانطور که نتایج جدول ۲-۵ نشان می‌دهد، مقدار آزمون همبستگی پیرسون گفتمان موسیقی سنتی ($P = ۰/۸$ و $r = ۰/۰۱۳$)، گفتمان موسیقی غربی ($P = ۰/۴$ و $r = ۰/۰۴۶$)، گفتمان موسیقی مذهبی ($P = ۰/۷$ و $r = ۰/۰۲۲$) با نیاز انسجام بخش اجتماعی جوان شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار نمی‌باشد. لذا فرض صفر رد نمی‌شود. آزمون معنادار نمی‌شود و وجود رابطه را نمی‌پذیریم.

اما مقدار آزمون همبستگی پیرسون موسیقی علمی ($P = ۰/۰۳$ و $r = ۰/۱۳۸$)، گفتمان موسیقی پاپ ($P = ۰/۰۰۳$ و $r = ۰/۱۹۵$)، گفتمان موسیقی ترکیبی ($P = ۰/۰۰۹$ و $r = ۰/۱۷۵$)، گفتمان موسیقی زیرزمینی ($P = ۰/۰۳$ و $r = ۰/۱۴۰$)، با نیاز انسجام بخش اجتماعی جوان شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار می‌باشد. لذا فرض صفر رد می‌شود. آزمون معنادار می‌شود و چون مقدار ضریب مثبت است وجود رابطه مستقیمی را می‌پذیریم.

یعنی نتیجه می‌گیریم که گوش دادن به موسیقی علمی، گفتمان موسیقی پاپ، ترکیبی و زیرزمینی تأمین نیاز انسجام بخش اجتماعی جوانان شهرستان اندیمشک را در زندگی به همراه خواهد داشت.

فرضیه چهارم:

بین نیاز گریز از تنش جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان رابطه وجود دارد.

جدول ۲-۶: همبستگی پیرسون بین نیاز گریز از تنش جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان

نیاز گریز از تنش جوانان شهرستان اندیمشک					متغیر وابسته
نتیجه آزمون	تعداد	سطح خطا	سطح معناداری	ضریب همبستگی	متغیر مستقل
H_0 قبول	۲۴۸	۰/۰۵	۰/۷	۰/۰۱۹	موسیقی علمی
H_0 رد	۲۳۷	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۱۴۰	گفتمان موسیقی پاپ
H_0 رد	۲۲۹	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۱۲۳	گفتمان موسیقی ترکیبی
H_0 قبول	۲۵۶	۰/۰۵	۰/۲	-۰/۰۶۶	گفتمان موسیقی سنتی
H_0 قبول	۲۵۳	۰/۰۵	۰/۶	۰/۰۲۸	گفتمان موسیقی غربی
H_0 رد	۲۳۷	۰/۰۵	۰/۰۰۳	۰/۱۹۳	گفتمان موسیقی زیرزمینی
H_0 قبول	۲۵۷	۰/۰۵	۰/۸	-۰/۰۱۶	گفتمان موسیقی مذهبی

همانطور که نتایج جدول ۲-۶ نشان می‌دهد، مقدار آزمون همبستگی پیرسون موسیقی علمی (۰/۰۱۹) و $r = ۰/۷$ و $P = ۰/۰۱۹$ ، گفتمان موسیقی سنتی ($r = -۰/۰۶۶$ و $P = ۰/۲$)، گفتمان موسیقی غربی ($r = ۰/۰۲۸$ و $P = ۰/۶$)، گفتمان موسیقی مذهبی ($r = -۰/۰۱۶$ و $P = ۰/۸$) با نیاز گریز از تنش جوان شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار نمی‌باشد. لذا فرض صفر رد نمی‌شود. آزمون معنادار نمی‌شود و وجود رابطه را نمی‌پذیریم.

اما مقدار آزمون همبستگی پیرسون گفتمان موسیقی پاپ ($r = ۰/۱۴۰$ و $P = ۰/۰۳$)، گفتمان موسیقی ترکیبی ($r = ۰/۱۲۳$ و $P = ۰/۰۴$)، گفتمان موسیقی زیرزمینی ($r = ۰/۱۹۳$ و $P = ۰/۰۰۳$)، با نیاز گریز از تنش جوان شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار می‌باشد. لذا فرض صفر رد می‌شود. آزمون معنادار می‌شود و چون مقدار ضریب مثبت است وجود رابطه مستقیمی را می‌پذیریم. یعنی نتیجه می‌گیریم که گوش دادن به گفتمان موسیقی پاپ، ترکیبی و زیرزمینی تأمین نیاز گریز از تنش جوانان شهرستان اندیمشک را در زندگی همراه خواهد داشت. طبق ضریب همبستگی پیرسون گفتمان موسیقی زیرزمینی و پاپ بیشترین رابطه را با نیاز گریز از تنش جوانان و سپس گفتمان موسیقی ترکیبی می‌باشد.

فرضیه پنجم :

بین نیاز انسجام بخش شخصی جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان رابطه وجود دارد.

جدول ۲-۷: همبستگی پیرسون بین نیاز انسجام بخش شخصی جوانان و میزان موسیقی مورد مصرف آنان

نیاز انسجام بخش شخصی جوانان شهرستان اندیمشک					متغیر وابسته
نتیجه آزمون	تعداد	سطح خطا	سطح معناداری	ضریب همبستگی	متغیر مستقل
قبول H_0	۲۳۹	۰/۰۵	۰/۰۹	۰/۱۰۸	موسیقی علمی
رد H_0	۲۲۸	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۱۵۶	گفتمان موسیقی پاپ
رد H_0	۲۲۱	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۲۱۵	گفتمان موسیقی ترکیبی
قبول H_0	۲۴۷	۰/۰۵	۰/۵	-۰/۰۳۴	گفتمان موسیقی سنتی
رد H_0	۲۴۳	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۲۱۹	گفتمان موسیقی غربی
رد H_0	۲۲۹	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۲۹۳	گفتمان موسیقی زیرزمینی
قبول H_0	۲۴۶	۰/۰۵	۰/۴	۰/۰۵۳	گفتمان موسیقی مذهبی

همانطور که نتایج جدول ۲-۷ نشان می‌دهد، مقدار آزمون همبستگی پیرسون موسیقی علمی ($r = 0.108$ و $P = 0.09$)، گفتمان موسیقی سنتی ($r = -0.034$ و $P = 0.5$)، گفتمان موسیقی مذهبی ($r = 0.053$ و $P = 0.4$) با نیاز انسجام بخش شخصی جوانان شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار نمی‌باشد. لذا فرض صفر رد نمی‌شود. آزمون معنادار نمی‌شود و وجود رابطه را نمی‌پذیریم. اما مقدار آزمون همبستگی پیرسون گفتمان موسیقی پاپ ($r = 0.156$ و $P = 0.001$)، گفتمان موسیقی ترکیبی ($r = 0.215$ و $P = 0.001$)، گفتمان موسیقی غربی ($r = 0.219$ و $P = 0.001$)، گفتمان موسیقی زیرزمینی ($r = 0.293$ و $P = 0.001$)، با نیاز انسجام بخش شخصی جوانان شهرستان اندیمشک در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار می‌باشد. لذا فرض صفر رد می‌شود. آزمون معنادار می‌شود و چون مقدار ضریب مثبت است وجود رابطه مستقیمی را می‌پذیریم. یعنی نتیجه می‌گیریم که گوش دادن به گفتمان موسیقی پاپ، ترکیبی، غربی و زیرزمینی تأمین نیاز انسجام بخش شخصی جوانان شهرستان اندیمشک را در زندگی به‌مراه خواهد داشت. طبق ضریب همبستگی پیرسون گفتمان موسیقی زیرزمینی و غربی بیشترین رابطه را با نیاز انسجام بخش شخصی جوانان و سپس گفتمان موسیقی ترکیبی و پاپ می‌باشد.

۱۰- بحث، نتیجه‌گیری، پیشنهادات

— درخصوص فرضیاتی که در مورد تأثیر نیازها بر نوع مصرف موسیقی این فرضیه به ۵ دسته تقسیم گردید و تأثیرشان بر نوع مصرف مورد سنجش قرار گرفت که نتایج بدین قرار بود که به ترتیب: نیاز گریز از تنش (فراغت و آسایش)، نیازهای عاطفی (تجارب عاطفی، لذت بخش و زیباشناسانه)، نیازهای شناختی (کسب اطلاعات و آگاهی و شناخت)، نیازهای انسجام بخش شخصی (تقویت اعتبار، اعتماد، ثبات و پایگاه) و نیازهای انسجام بخش اجتماعی (تقویت رابطه با خانواده و دوستان) در نوع موسیقی مورد مصرف مؤثرند.

— در رابطه با فرضیه اصلی تأثیر نیازها بر نوع مصرف موسیقی هم این فرضیه تأیید شده است بدین معنا که نیازها در ارتباط مستقیمی با نوع موسیقی مورد مصرف جوانان دارند و چنانچه از یافته‌های تحقیق برآمد نیازها باعث مصرف موسیقی‌های به ترتیب پاپ، زیرزمینی، ترکیبی، سنتی، مذهبی، غربی، علمی است.

— در مورد فرضیه اول که در مورد رابطه بین نیاز شناختی جوانان و نوع مصرف موسیقی می‌توان نتیجه گرفت که بین نیاز شناختی جوانان و گفتمان‌های موسیقی به ترتیب پاپ، زیرزمینی، غربی و ترکیبی معنادار می‌باشد و رابطه مستقیمی بین آنها وجود دارد و بین نیازهای شناختی و گفتمان‌های موسیقی علمی، سنتی، مذهبی، معنادار نمی‌باشد و هیچ رابطه‌ای را نمی‌پذیریم.

— فرضیه دوم که در مورد رابطه بین نیازهای عاطفی جوانان و نوع مصرف موسیقی نتیجه گرفته شده حاکی از آن بین نیازهای عاطفی و گفتمان‌های موسیقی به ترتیب پاپ، زیرزمینی، علمی، غربی، ترکیبی معنادار می‌باشد و رابطه مستقیمی وجود دارد و در مورد نیازهای عاطفی با گفتمان‌های موسیقی سنتی، مذهبی معنادار نمی‌باشد و وجود رابطه را نمی‌پذیریم.

— فرضیه سوم در مورد رابطه بین نیاز انسجام بخش اجتماعی جوانان و نوع مصرف موسیقی می‌توان نتیجه گرفت که موسیقی پاپ، ترکیبی، بیشترین رابطه را با نیاز انسجام بخش اجتماعی جوانان و سپس گفتمان موسیقی زیرزمینی، علمی می‌باشد و رابطه مستقیمی با نیاز انسجام بخش اجتماعی جوانان دارند و گفتمان‌های موسیقی سنتی، غربی و مذهبی با نیاز انسجام بخش اجتماعی معنادار نمی‌باشد و وجود رابطه را نمی‌پذیریم.

— فرضیه چهارم در مورد رابطه بین نیاز گریز از تنش و نوع مصرف موسیقی می‌توان نتیجه گرفت که گفتمان‌های موسیقی زیر زمینی، پاپ بیشترین رابطه را با نیاز گریز از تنش جوانان و سپس گفتمان

موسیقی ترکیبی می‌باشد و چون مقدار ضریب مثبت است وجود رابطه مستقیم را می‌پذیریم و گفتمان‌های موسیقی علمی، سنتی، غربی و مذهبی معنادار نمی‌باشد و وجود رابطه را نمی‌پذیریم.

— فرضیه پنجم در مورد رابطه بین نیاز انسجام بخش شخصی جوانان و نوع مصرف موسیقی می‌باشد که نتایج حاکی از آن است که گفتمان موسیقی زیرزمینی و غربی بیشترین رابطه را با نیاز انسجام بخش شخصی جوانان و سپس گفتمان موسیقی ترکیبی و پاپ می‌باشد. چون مقدار ضریب مثبت است وجود رابطه مستقیم را می‌پذیریم و گفتمان‌های موسیقی علمی، سنتی، مذهبی با نیاز انسجام بخش شخصی معنادار نمی‌باشد و وجود رابطه را نمی‌پذیریم.

— تأثیر متغیرهای زمینه‌ای بر نوع مصرف موسیقی هم تا حدی جالب توجه است بدین ترتیب که گرچه ارتباط بین جنس و نوع مصرف ارتباط ضعیفی بود ولی به لحاظ آماری معنادار نیست یعنی تأثیر میزان گوش دادن موسیقی در جوانان دختر و پسر دا نشجو در تأمین نیاز شناختی، نیاز عاطفی، نیاز انسجام بخش اجتماعی، نیاز گریز از تنش یکسان می‌باشد. تنها تفاوت در بین جوانان دختر و پسر دا نشجو در نیاز انسجام بخش شخصی است یعنی نیاز انسجام بخش شخصی پسران در اثر گوش دادن به نوع موسیقی مورد مصرف بیشتر از دختران تأمین می‌شود.

— در مورد رابطه تحصیلات با نوع مصرف موسیقی می‌توان نتیجه گرفت برای موسیقی علمی، گفتمان موسیقی ترکیبی، گفتمان موسیقی سنتی، گفتمان موسیقی زیر زمینی، گفتمان موسیقی مذهبی، گفتمان موسیقی پاپ از نظر میزان گوش دادن به موسیقی در دانشجویان کارشناسی و کاردانی دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان اندیمشک معنادار نیست، بطور کلی تفاوت جزئی وجود داشته است. اما از نظر آماری معنادار نیست. یعنی گوش دادن دانشجویان کارشناسی و کاردانی دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان اندیمشک به موسیقی علمی، گفتمان موسیقی ترکیبی، گفتمان موسیقی سنتی، گفتمان موسیقی زیر زمینی، گفتمان موسیقی مذهبی، گفتمان موسیقی پاپ یکسان می‌باشد. تنها تفاوت در گفتمان موسیقی غربی معنادار است، لذا فرض صفر رد می‌شود و آزمون معنادار می‌باشد. می‌توان چنین اظهار نمود و نتیجه گرفت که بین میانگین نمرات میزان گوش دادن به گفتمان موسیقی غربی پاپ در دانشجویان کارشناسی و کاردانی شهرستان اندیمشک تفاوت معناداری وجود داشته است. این تفاوت در میزان گوش دادن به گفتمان موسیقی غربی به نفع دانشجویان کاردانی (فوق دیپلم) نسبت به دانشجویان کارشناسی (لیسانس) است. یعنی دانشجویان کاردانی (فوق دیپلم) علاقه بیشتری در گوش دادن به گفتمان موسیقی غربی نسبت به دانشجویان کارشناسی (لیسانس) از خود نشان داده‌اند. در مورد تأثیر نیازها می‌توان گفت که تأثیر میزان گوش دادن موسیقی در جوانان کارشناسی و کاردانی دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان اندیمشک در تأمین نیاز شناختی، نیاز عاطفی، نیاز انسجام بخش اجتماعی، نیاز گریز از تنش یکسان می‌باشد.

— در مورد رابطه بین قومیت و نوع مصرف موسیقی می‌توان نتیجه گرفت عدم معناداری نشان می‌دهد که در بین میانگین قومیت‌های مختلف شهرستان اندیمشک از نظر گوش دادن به موسیقی علمی، گفتمان موسیقی غربی، گفتمان موسیقی سنتی، گفتمان موسیقی زیر زمینی، گفتمان موسیقی مذهبی تفاوت جزئی وجود دارد. اما از نظر آماری معنادار نمی‌باشد. تنها تفاوت در گفتمان موسیقی ترکیبی و گفتمان موسیقی پاپ می‌باشد معناداری نشان می‌دهد که در بین میانگین قومیت‌های مختلف جوانان شهرستان اندیمشک از نظر میزان گوش به گفتمان موسیقی ترکیبی و گفتمان موسیقی پاپ تفاوت معناداری وجود دارد. اختلاف میانگین میزان گوش دادن گفتمان موسیقی ترکیبی قومیت فارس با کرد در سطح معنادار می‌باشد. این تفاوت به نفع قومیت کرد در گوش دادن به موسیقی ترکیبی است. اختلاف میانگین میزان گوش دادن گفتمان موسیقی پاپ قومیت فارس با کرد در سطح معنادار می‌باشد. این تفاوت به نفع قومیت کرد در گوش دادن به موسیقی پاپ است. اختلاف میانگین میزان گوش دادن گفتمان موسیقی پاپ قومیت لر با کرد در سطح معنادار می‌باشد. این تفاوت به نفع قومیت کرد در گوش دادن به موسیقی پاپ است.

۱۱- پیشنهادات علمی یا کاربردی

- ۱) توجه به موسیقی توسط وزارت فرهنگ و ارشاد برای پرکردن اوقات فراغت جوانان.
- ۲) با توجه به اثربخشی موسیقی در آرام سازی، هیجان انگیزی، درمان، پیشگیری، راهنمایی، راهگشایی، شخصیت پردازی، توسط فرهنگ و ارشاد بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

۱۲- پیشنهادات پژوهشی :

- ۱) بررسی موسیقی در افراد تحصیل کرده و فاقد تحصیلات.
- ۲) موسیقی در بالا بردن هیجانات نقش دارد لذا بررسی سرمایه فرهنگی در این زمینه می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

فهرست منابع:

۱. آزاد ارمکی، تقی، (۱۳۸۱)، بررسی تغییرات فرهنگی در شهر تهران، مؤسسه مطالعات اجتماعی دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، تهران.
۲. اینگلهارت، رونالد، (۱۳۷۳)، تحول فرهنگی در جوامع پیشرفته صنعتی، ترجمه مریم وتر، انتشارات کویر تهران.

۳. بیرو، آلن، فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، انتشارات کیهان، تهران، (۱۳۸۰).
۴. تانکارد، جیمز، سوروین (۱۳۸۲)، ماریز، نظریه ارتباطات، ترجمه علیرضا دهقان، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
۵. دواس، دی‌ای، (۱۳۸۰)، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، نشرنی، تهران.
۶. رفیع پور، فرامرز، (۱۳۶۴)، جامعه روستایی و نیاز آن (پژوهشی در ۳۲ روستای استان یزد، شرکت سهامی انتشار، تهران.
۷. زاده محمدی، علی، (۱۳۷۹)، دیدگاه‌های نوین در ردیف موسیقی ایرانی، نشر سرو، تهران.
۸. فاضلی، محمد، (۱۳۸۶)، جامعه شناسی مصرف موسیقی، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات، تهران.
۹. کوثری، مسعود، (۱۳۸۶)، گفتمان موسیقی در ایران، پژوهشنامه فرهنگستان هنر، ویژه نقد جامعه شناسی هنر، فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، شماره ۲، تهران.
۱۰. لال، جیمز، (۱۳۷۹)، رسانه‌ها، ارتباطات، فرهنگ رهیافت جهانی، ترجمه مجید نکودست، مؤسسه انتشاراتی روزنامه ایران.
۱۱. مقتدر سنگسری، مژگان، (۱۳۷۵)، نیاز جامعه به موسیقی (نتایج یک نظر سنجی)، فصلنامه موسیقی ماهور، سال سوم، شماره ۶، تهران.
۱۲. مک کوایل، دنیس، (۱۳۸۲)، درآمدی بر نظریه ارتباطات جمعی، ترجمه پرویز اجلالی، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، تهران.

13. Bryson, A. (1996). Anything but heavy metal, symbolic exelusion , musical dislikes. *American Sociological Review* , 61(5), 1996.
14. Korezynski , M. (2007). *Mark , music and meaning on the factory floor. Work Occupation*, (www.wox.sagepub.com).
15. Lomax, A. (1968). *Folk sony style and culture washengton d.c; Amarican for advancement of Since 1968*.
16. Prichard, C. (2007). *Korezynski , mark, michael at workgroup and organization management*. (www.segepub.com)

-
17. Saarikalio, S. (2004). *The role of music in adolescent new reguiation*. Finiand, (www.sagepub.com).